

1390
6559

trecem pragul unui nou an, milele Tale cele nemăsurate, asupra turmei cuvântătoare, care îți ascultă glasul și care îți urmează cu osârdie, „ca viețuire duhovnicească să petrecem, cugetând și făcând toate cele-ce sunt spre bună plăcerea Ta. Că tu ești luminarea sufletelor și trupurilor noastre, Cristoase Dumnezeule, și Ție mărire îți înălțăm“.

Slujitorul Domnului.

Abonați „LUMINA“

Împrejurările de astăzi sunt cele mai grele pentru a scoate de sub teascul tiparului o foaie nouă. Mare este numărul piedecilor, ce ți-se pun în cale. Dacă totuși ne-am hotărât a pleca la drum spre casele poporului nostru, am făcut-o îndemnați de dragostea ce o avem pentru acest popor, voind a munci pentru binele și înaintarea lui. Am făcut-o, având nădejdea în Dumnezeu și sperând că toți fii buni ai neamului ne vor sări în ajutor.

În numele culturii românești și al credinței strămoșilor noștri, cerem sprijinul moral și material al tuturor, căci numai cu acest ajutor vom putea merge cu pași siguri spre ținta propusă.

Învităm deci pe toți deopotrivă: domni și economi, să aboneze „Lumina“, îndemnând și pe alții să-o răspândească.

Abonamentul face la ...
pe 1/2 de ...
la această foaie ...
hotărât a scoate foaia, tocmai ca să delăture marea lipsă, pe care eu am scos-o la iveală în o cuvântare din anul 1917, zicând:

„Iară cel mai neglijat teren din câmpul vast al chemării bisericești este — fără îndoială — creșterea sau educația religioasă a păturilor largi ale credincioșilor noștri. Până acum în întreaga mitropolie nu s'a făcut destul în această direcțiune, care nu mai poate fi mult timp amânată, mai ales că cea mai mare parte a poporului nostru se învârtă încă și azi în marginile „Visului Maicii Preceste“. Poporul dela țară a început să cetească; mai ales s'au dedat cu celuilor țărani concentrați în cursul războiului de acum. Acest dor după lectură instructivă nu va înceta nici după război. Deci trebuie oferită țărănimii noastre lectură aleasă și de cuprins religios, căci nu ne poate fi indiferent, din ce izvor își stămpără credincioșii bisericești noastre setea sufletului lor...“

„Un puternic mijloc de educație religioasă, pe care îl așteaptă credincioșii noștri, este o „Foaie de cuprins religios, bisericesc și cultural, cu ceva instrucții de economie și cu spicuri din întâmplările zilei,“ scrisă anume pe seama țărănilor noștri, de cei mai buni educatori-scriitori populari... O asemenea foaie ar cere — de sigur — cheltuieli la început chiar însemnate; dar acelea trebuiesc căutate, căci ea ar da poporului... hrana sufletească, care în înfălesul învățăturilor bisericești dreptmăritoare să-l crească și cultive...“

Acest gând, această idee, voiește foaia „Lumina“ să-o îndeplinească, să-o întruchipeze.

Am mai avut noi — Românii — foi pentru popor și încă foarte bine scrise;

și vom scoate din scrisulor câteva pagini, cari vor scripi prin frumusețea înțelepciunii.

Se cuvine s'o facei aceasta, pentru că ne dăm mai bine seamăle ce s'a gândit și s'a scris în trecutul nostru să cunoaștem *averea sufletească* a Românilor, *averea cea mai de preț* pe care nici moliile nu pot roade nici furii nu o strică. Cercetând trecutul, ispitind scrisul românesc din diferite vremi, ne vom convinge, că noi suntem un *neam bogat*, bine înzestrat sufletește, și dacă nam uns să ținem pas cu lumea înaintată în cultură avem să datorim împrejurărilor grele printr care abia ne-am strecurat ferindu-ne fiind noastră națională, a cărei conștiință am avut tocmai fiindcă ne-au trezit-o scriitorii.

Cu recunoștință și slavie să ne apropiem deci de umbrele marilor noștri scriitori, să le reînprospătăm memoria și să ne încălzim sufletul de curățenia și cu rîndul înfirilor și cugetelor lor, pe cari să le facem să ne vorbească din rîndul acestor scriitori. În rîndul acestor scriitori vorbim despre scriitorul Grigorie Alexandrescu.

Grigorie Alexandrescu s'a născut la anul 1812 în orașelul Târgoviște, oșta capitală a unei părți a României — Muntenia. Fusesse foarte sărac, dar avea o răvnă învârtită după carte, cetia cu o sete pururi neînstrădată. De timpuriu se vădi că Alexandrescu fu înzestrat dela natură cu un dar dumnezeesc dela al poeziei, și-i plăceau mult poeziile și poveștile din numele de *fabule*, în acea vreme și cari pleacă, în cari grăesc adică niște povestiri ca din tinerețea, iar la sfârșit animalele întocmai ca din tinerețea, adică ce învățătură ni se dă deslegarea tăle dintr'însele. Acest soi de poezie l-a deslușit și cultivat Alexandrescu cu rară pricepere și nimeni altul în literatura românească. În ascuțișul și adevărul lor — știți că adevărul al poeziei — Alexandrescu și-a făcut un dușman, ba chiar puterea rusească, ce vorbește epitropie țările române, nu-l mai putea suferi și hotărî să-l întemnițeze, de unde apoi scăpat și pentru darul (talentul) și învățătură sa sub vodă Alexandru. Căzuta a fost înaintea ministrului de culte nică, va întări de sigur și legătura dintre credincioși, dintre popor, și biserica lor și a părinților lor; va înmulți dragostea lui față de toate așezămintele bisericești, sporind și simțimintele și faptele lui de jertfire pentru susținerea și întărirea acelor așezăminte.

De altă parte poporul și toți Românii au lipsă de hrană sufletească din domeniul frumos al literaturii românești, care cuprinde atâtea mărgăritare admirabile de poezii și de produse literare în proză. Cetirea acestora le va înbogăți și înălța sufletul, le va descoperi frumusețele gândirii celor mai talentați și mai cu dar dăruți fii ai neamului. Iară — pe lângă aceasta — cetitorii se vor îndulci de dulceața graiului și a limbei românești, care de fapt este atât de armonioasă și plină de farmec, încât abia îi putem găsi părere între limbile din lume.

Sfaturi despre purtarea unei gospodării cuminte, despre cultivarea pământului și creșterea vitelor încă nu pot lipsi din cuprinsul unei foi pentru un popor agrom, cum e poporul nostru, spre a-i întări și bunăstarea materială.

Asemenea nici povețele și îndemnuirile pentru îmbrățișarea meseriilor, a feluritelor meșteșuguri, pe cari le numește Românul „plug de aur“, precum și a negoțului cu tot felul de marfă și a industriei. Meseriașii, neguțătorii și industriașii formează pătura de mijloc a poporului nostru. Ei trebuie sprijiniți, ca să se întărească și sporească. Poporul nostru ar rămânea fără ei un popor — cum s'ar zice — neisprăvit, căruia îi lipsește o parte foarte însemnată.

Când toată lighioana măcar și cea mai prostă Câne rodea îmi zice, iar nu *domnia-voastră*. Așa vorbia deunăzi cu un bou oarecare Samson, dulău de curte ce lătra foarte tare. Cățelul Samurache, ce ședea la o parte

Ca simplu privitor,

Auzind vorba lor,

Și că nu am mândrie, nici capriții deșarte, S'apropie îndată

Să-și arăte iubirea ce are pentru ei:

„Gândirea voastră“, zise, „îmi pare minunată,

„Și simțământul vostru îl stimez, frații mei“.

— „Noi frații tăi?“, răspunse Samson plin [de mânie,

„Noi frații tăi potae?

„O să-ți dăm o bătaie

„Care s'o pomenești.

„Cunoști tu cine suntem, și ție se cade ție,

„Lichea nerușinată, astfel să ne vorbești?

— „Dar ziceați...“ — Și ce-ți pasă? Te'n- [treb eu ce ziceam?

Adevărat vorbiam,

„Că nu cunosc mândria și că urăsc pe lei,

„Că voiu egalitate, dar nu pentru căței“.

.....

Aceste între noi adesea o vedem,

Și numai cu cei mari egalitate vrem.

Ion Clopoțel

ȘTIRILE ZILEI

AN NOU FERICIT cu bine și cu sănătate poftim din inimă tuturor împlinută lucrătorilor, cetitorilor, sprijinitorilor, și binevoitorilor foii noastre.

SPRE ȘTIRE. Numărul acesta s'a trimis tuturor acelora despre cari am știut, că iubesc slova românească. Întrucât le place foaia noastră să ne trimită îndată taxa de abonament, căci numărul al doilea se va trimite numai celor care vor trimite taxa înainte de apariția ei. Dacă cineva nu se interesează, formează la fiecare foaie o parte, pe care toți o cetesc mai cu plăcere.

De sine se înțelege, că toată această hrană sufletească va fi pătrunsă de duhul tradiționalei noastre alipiri cătră tronul strălucit al Domnitorilor noștri și al iubirii noastre de patrie, dovedită prin cele mai neîntrecute jertfe.

Iată, ce larg și întins câmp de muncă se deschide înaintea ochilor celor chemați a lucra la creșterea și cultivarea poporului, din care au ieșit!

Deci invităm pe toți la muncă cinstită în direcțiunile arătate mai sus. Toți domnii și învățații noștri, câți țin la neamul lor, au datorință să contribuie cu ceea-ce pot, ca foaia aceasta să fie scrisă cât mai bine. Cum am zis în cuvântarea mea dela sfințirea întru arhiereu: domnii, intelectuali noștri, trebuie să fie ca ploaia, care din apele pământului în formă de aburi se ridică sus, dar acolo nu se pierde, ci — în formă de ploi mănoase — iarăși cade la pământ, de produce belșug în roadele lui. Așa și domnii noștri, cari toți s'au ridicat din popor, să nu-și uite de el, ci prin sfaturile, povețele, învățăturile, îndemnurile și ajutorul lor, să se întoarcă iar la popor și să fie pentru popor ca o ploaie bineroditoare. Poate-să o chemare mai frumoasă și o datorință mai sfântă, — ca aceasta?

La toate popoarele din lume s'au pornit tocmai în zilele acestea puternica mișcare a așanumitei democrații, adică a îngrijirii de mulțimea cea mare a poporului. Deci și noi — Românii — trebuie pe viitor

de ovăs sau de cucuruz cu câte 50—56 coroane, dacă fac rugare la vicecomitele comitatului.

† Ana Manguica născ. Miletici. Venerabila matroană din Oravița-montană Ana Manguica, fosta soție a fruntașului nostru de pe Valea Cărașului Simeon Manguica, — care era iubit și stimat pentru activitatea sa rodnică, desfășurată zeci de ani întru ridicarea neamului românesc, — a răposat în prima Ianuarie 1918 n., fiind înmormântată cu mare pompă. Au slujit preoții Petru Bernaz, George Neda și Cornel Ștefan. O deplâng număratoase rudeni, dintre cari amintim pe medicul de ștab din Vêrșeș Dr Ludovic Méhes și pe directorul „Orăviceni” Dr Petru Cornean din Oravița, ca gineri.

Generali români. Vrednicul colonel Nicolae Lugojan din Caransebeș, văr al părintelui George Buru de aici, a fost înaintat la rangul de general de artilerie, încredintându-i-se conducerea garnizoanei din Sibiu. Felicităm din inimă pe acest brav fiu al Bănătuului, care împreună cu generalii George Domașnean din Petnic, I. Băcilă din Petroșnița, Dionisie Florian din Răcovița Ardealului — frate bun cu notarul orășănesc al nostru Dr Petru Florian, — și I. Boeriu de lângă Făgăraș, numai fală au făcut neamului nostru în acest război înfricoșat.

Mai are neamul românesc generali, dar aceștia fiind mai bătrâni au trecut la penzia binemeritată. Așa e învățatul și însuflețitul locotenent mareșal campestru Nicolae Căna dela Mehadia, generalii Mihail Șandru din Mehadica, Ion Ion din Mehadia, P. Mihălițian, acum în Sibiu și baronul Balas — fratele directorului silvanal al Comunității de avere Alex. Balas, — care a ajuns cel mai înalt rang posibil la judecătoria militară.

Cât a costat până acum războiul? Un american a socotit speșele, ce le-au avut țările cu războiul de acum, cari speșe fac până în August 1917 peste tot 491,570 milioane coroane.

Anume:	Costul	Unitate
Anglia a avut cheltuieli de	133,525	mil. cor.
Franta " " "	82,650	" "
Rusia " " "	71,250	" "
Italia " " "	25,250	" "
America " " "	8,145	" "
Germania a avut cheltuieli	337,070	" "
Monarhia noastră	98,750	" "
Bulgaria și Turcia	48,500	" "
Deci speșele noastre și ale aliaților noștri fac peste tot	7,250	" "

Dacă s'ar fi folosit acești bani pentru înaintarea culturală a popoarelor, unde am fi astăzi?

Ce face ușurătatea. Un neguțator din Berlin, care s'a îmbogățit din liferări, a voit să depună la o bancă câștigul de 111 mii de mărci, ce l-a avut într-o afacere de târg. Fiind banca închisă, neguțatorul s'a dus într'un birt de noapte, ca să tragă un chef de bucuria câștigării atât de ușor a banilor. Aici s'a iscat o ceartă între dânsul și câțiva oaspeți, și în cursul bătăii i-au furat banii. — Vedeți oameni buni, ce face ușurătatea oamenilor, cari umblă fără treabă prin birturi!

Vremea în Ianuarie e cât se poate de rece și de vânturoasă. În deosebi zilele din 17, 25, 26 și 28 Ianuarie n. sunt zile critice.

Rugăciunea la masă. Regele Alphons al Aragoniei (†1458) a auzit odată cu durere cumcă pajii lui (tineri din familii alese, cari stau în slujba unui domnitor) au neglijat rugăciunea la masă, deci i-a invitat pe toți la el la prânz. Fiind Nici unuia nu i-a trecut prin gând să-și facă cruce, sau să se roage. În decursul mâncării vine necerșitor zdrențuros, se așează lângă ei la masa mare, fără a face complimente și mănă și bea după voia inimii. Pajii s'au mirat văzând obrăznicia acestuia și priveau cu nerăbdare la rege, că oare nu va dispune să arunce cerșitorul acesta la cale, sta liniștit și tăcea. Cerșitorul potolindu-și foamea și setea s'a sculat și s'a dus, fără a mulțami, chiar și fără a se închina către rege. Om scârbos, murmurau pajii. Atunci s'a sculat regele și le-a vorbit serios: „Așa o-

braznici și fără rușine — ca acest cerșitor — a-ți fost și voi până acum. Toată ziua vă așezați la masa Tatălui peresc fără a vă ruga și vă scuțați de acolo fără a mulțami. Rușinați-vă din tot sufletul vostru. (N. V. preot mil.)

Recvirare nouă. Ministeriul a ordonat o nouă recvirare a bucatelor pentru întreaga țară, care s'a și început în Ianuarie a. c. cu asistență militară. Se mășă anume din nou toate bucatele și apoi se lasă oamenilor la lună 13 chlg. grâu sau cucuruz ori 10 chlg. făină de cap. Pentru copii sub 5 ani se lasă 10 chlg. bucate și 7 chlg. făin. Pentru zileri proprie-tarilor nu li-se lasă buate, având aceștia a-se-năimi numai cu plată, nici de cum pe mâncare. Pentru sămănătura de primăvară se lasă oamenilor după un iuger: din grâu 80 chlg., din orz 80 chlg., din căs 70 chlg., din cucuruz 15 chlg., din fasole da se pune cu cuibul 20 chlg., iar dacă se sãmă 50 chlg. Pentru vite se lasă peste tot pe un cal de lucru 250 chlg., iar pentru un cap de trăsură 350 chlg. cucuruz sau ovăs; pentru un mânz sub un an 50 chlg.; pentru un bou 100 chlg. cucuruz, iar pentru un taur 350 chlg. pentru un miel 4 chlg., pentru un vițel sub 1/2 an 50 chlg., pentru un vier 50 chlg., pentru un scroafă 75 chlg., iar pentru porci până la 6 luni 40, peste 6 luni, 30 chlg. cucuruz sau orz. Pentru îngrășatul porcilor nu se mai lasă nimic.

PENTRU CONOMI.

Alte vremi snt astăzi...

Prețuită e azi muma omului dela sate. Înțeleg toate neamurile, călugăritul e fundamentul, pe care se razimă domniile și stăpâniile. Și știu asta și unii dintre plării noștri, iar cei ce știu, — mândri sunt de meșteșugul lor, sus își poartă fruntea, cinstit și verde vorbesc cu domnii, nu-și încovoae spărea, asemenea nuellii de curpen, înaintea oricărui nădrăgar de pripas, iar pentru drepturile lor și ale neamului lor — luptă cu aceeași voinicie pe care au dovedit-o de nenumărate ori în hăbitul de lăudă și mitra-ner. Da și soțiile acestor plugari nu rãvnesc după pielea albă și viaa leneșe și podoabele cocanelor dela oraș. Cci înțeleg și ele, ceea-ce ar trebui să știe orice francă română, că nu e podoabă pe lume mai aleasă, decât o casă „păurească” curată ca oșinda, dichisită cu icoane cucernice, cu smocuri de busuioc și țesături măestre, nu-i frumșete ca cea care ție-o îmbie o grădină plină de verdeturi, o curte plină de hoare și hambare și „deturi” îndesate cu tot felul de bunătăți, la cari nici vîsa nu îndrăsnesc acele doamne, cari n'au acum înțeleg ce preț are viața și brațul dela sate.

Dar nu în tot locul afli plugari de aceștia cu aragoste și înțelegerie pentru meșteșugul lor. Iar la aceștia nici hambarele nu sunt pline, nici grădinile — colț de raiu, nici curtea desfătătoare adunare de paseri, nici casa comoară de gingășie, nici trupul și sufletul lăcaș de sănătate și înțelepciune!

De câte ori nu auzi oameni în toată firea cu obrajii ca bujorii, tari să spargi stâncă cu ei, vâitându-se mai rău ca babele, că e greu și omor viața plugarului. Nici eu nu zic, că e ușor mai ales vara la șapă și la coasă, și iarna prin neauă și vânt și frig la pădure. Cu toate acestea însă de mii de ori mai bine voesc să cesc într'o zi de vară potopitor de caldă, când cred că razele soarelui mă vâresc în pă-mânt, decât să mă înăușesc în aerul neaoșatos al unei cancelării. Curg sudorile, mă dor mânille, parcă mi se înleștează îndoieturile, nu numai odată; dar pun coasa deoparte, mă așez pe un snop de grâu, ascult glasul ciocârliilor, văd peste marea de spice oameni ostănindu-se întru plinirea aceleași sfinte munci, mai dă câte'o undă de vânt, minune de dulce, legănând hol-puteri proaspete în brațele ostenite, îmi strecoră cugetul spre Domnul, și îmi fac ușoară munca cea potop de grea.

Crede-mă, ostaș al câmpului, pofta cu care-ți îmbuci tu recile și săracile mâncări, n'o mai are acel funcționar din cancelărie, pe

care-l apasă ca plumbul și urâtul și văduful și nesănătatea aerului. Somnul tău din nopțile de vară, atât de scurt, dar atât de dulce și înviorător, rar de-l gustă acel domn ferit de vânt și soare și ploaie, și nici sănătatea și vânoșia ta — n'o mai are cocoana cea dela oraș, țărancă română! Nu vă plângeți dară, grea e munca voastră, dar multă binecuvântare e în ea. „Iar de lucru — nimeni n'a murit” cum adevărat ziceți în graiul vostru plin de mireasma câmpului. Cu toate acestea — de multe ori urâtă mi-a fost și mie munca câmpului, iar urâtă fiindu-mi — grea mi s'a părut. Știți când? Atunci când am avut să cosesc o stărpitură de grâu, peste care șurlea coasa, asemeni rândunicei când în sbor ușor atinge fața apei; când am avut să tai o holdă plină de tăciune, o otavă omorâtă de călbază.*) Afurisită muncă e munca asta, când te chinui înzadar. Nebinecuvântată — e, grea, e când sudoarea și ostăneala nu-ți-e răsplătită.

A fost de vină pentru grăul ăla pipernicit și vremea — dar nu înțeleg de ce vremea n'a făcut, ca în toate holdele din hotar să fie grâu tot așa de năcăjit. Și nu înțeleg nici aceea, de ce s'a amestecat vremea în holda mea, punând în locul boabelor de aur — negreața cu greu miros a tăciunelui! Ce să-i fi făcut eu vremei, de mi-a împânzit otava cu mătasa albă a căl-bezei? Și așa mai departe.

Cred că mă pricepeți, dragi plugari, nu vremea e vinovatul, ci eu cu neștiința mea, pentru toate acele rele. Alte neamuri și alți oameni s'au știut apăra contra năpastelor acelora. S'au știut, pentru că au învățat. Asemeni și noi trebuie să învățăm. Bătrânii își vor mai aduce aminte, cum se scria în legendarele de pe vremuri:

Românul, de nu învață
Din lume e pierdut; căci
A duce o viață —
Ca moșul — s'a trecut.

Adevărat, s'a trecut de a mai trăi și munci ca moșii și strămoșii noștri. Și cu toate acestea, cei mai mulți dintre voi și azi lucră tot așa, ca în vremea, când era moșul june și baba fată mare. Dar cât n'a înaintat lumea de atunci! Gândiți-vă numai pe vremea rășmeriței din 1848! Se luptau voinicii lancului cu sapa, coasa, pușcă cu cremene, tunuri de cireș. Azi! Bombe, grante, aéroplane, submarine (vapoare ce umblă sub apă) și câte alte minuni, deasupra cărora stă: pușcarea cu gazuri, cu aere otrăvitoare. Așa stă treaba și la munca câmpului. În locul arării cu plugul de lemn — azi sunt mașini mari, ca niște cazarme, mâdate de motoare, și cari răstoarnă mai multe brazde decât în loc de-ați bate spițele cu căldărașul și a le vântura la vânt — azi sunt mașini de treerat, cari într'o zi treeră atâta, cât pe vremurile ălea din străbuni, un sat întreg într'o lună. Și câte alte minuni nu sunt, despre cari — moșii noștri, de s'ar scula din mormânturi, ar zice înfiorându-se: Pfui, bate-le crucea, ăstea-s cu spiriduș. S'a schimbat deci fața lumii, și noi trebuie să fim pas cu ea. Siliți suntem la asta, căci dările se măresc, nevoile se înmulțesc, pământul nu mai are puterea de rodire de pe vremuri, vremile ne mint. Trebuie dar să învățăm și noi a ne munci moșia, ca alte neamuri mai învățate decât noi. Trebuie, căci de nu, veni-vor neamurile ălea să ni-o muncească, dar atunci nu va mai fi a noastră.

Voi prinde și eu condeiul din vreme în vreme să vă spun în foaia noastră: „Lumina”, cu tot dragul povățuiri în muncirea mai cuminte a pământului, în creșterea mai cu pricepere a dăriei și a averii. N'o să vă înșir dragii mei povești din văzduh, ci lucruri, cari le-am făcut și eu, și văd că le fac oameni cu ochi și mâni și minte dela Tatăl, poate mai puțină decât voi, dar cu mai multă învățatură. Rânduiească Tatăl, să ne fie vorba — cu înțelegere.

Mă despart în ziua asta de anul nou, dorindu-vă cu vorbele Sorcovei strămoșești:
Ploi la vreme, boi la plug,
Sănătate și belșug;
Și la toate mesele
Inimile vesele.

Pavel Grecu

*) torțel, cureută, mătasa.